

Nota

Cijfergegevens onteigeningsdossiers Vlaams overheid

2010 – 2014

Kanselarij en Bestuur Doc JS 29052015

Naar aanleiding van de regeringsbeslissing over de conceptnota Onteigeningsdecreet (doc. VR 2015 0901 DOC.0001/1BIS), werd door DBZ/DKB begin 2015 een eenmalige en gerichte bevraging georganiseerd naar cijfermateriaal over onteigeningsdossiers, behandeld door entiteiten van het Vlaams Gewest/Vlaamse Gemeenschap. Periode van bevraging omvat dossiers opgestart in de periode 01/01/2010 - 31/12/2014, of een actuele periode van 5 jaar. De verzamelde data laten enkel toe om een beperkt aantal algemene analyses uit te voeren, aangezien er geen systematische dataregistratie, gericht op onteigeningsdossiers bestaat. De hierna gepresenteerde resultaten kunnen dan ook enkel beschouwd worden als een rudimentair overzicht.

1. Welke entiteiten zijn betrokken?

De volgende entiteiten, lid van de ambtelijke werkgroep onteigeningen, gaven aan dat ze tijdens de betreffende periode onteigeningsdossiers behandelden: Agentschap Natuur en Bos, Vlaams Milieumaatschappij, Vlaamse Landmaatschappij, Agentschap Wegen en Verkeer (alle 5 de provinciale afdelingen), Agentschap Maritieme Dienstverlening Kust (MDK), Afdeling Maritieme Toegang, Departement MOW (AMT), NV De Scheepvaart, Waterwegen en Zeekanaal en Vervoersmaatschappij De Lijn. Het Agentschap Binnenlands Bestuur en het Agentschap Wonen Vlaanderen zijn betrokken ifv het verlenen van machtigingen.

Verder lieten het Vlaams Energieagentschap, OVAM, Facilitair Bedrijf, ALBON, Ruimte Vlaanderen en Onroerend Erfgoed weten geen onteigeningsdossiers te hebben opgestart gedurende de bevroegde periode.

2. Aard en omvang van de dossiers.

Tijdens de aangegeven periode van 5 jaar werden er volgens de ons bezorgde gegevens 246 onteigeningsdossiers door de Vlaamse overheid opgestart, of gemiddeld 49 per jaar.

Deze dossiers vertonen een erg grote verscheidenheid en zijn erg verschillend qua omvang en complexiteit. Dit heeft te maken met wat onder het begrip 'dossier' begrepen wordt. Om diverse redenen wordt er immers voor gekozen om één groot dan wel vele kleine dossiers op te stellen om een maatschappelijk doel te bereiken. Een onteigeningsdossier dat in procedure gaat, kan

tegelijk slechts één (groot dan wel klein) perceel bevatten, ofwel net heel veel percelen. Dit maakt onderling vergelijken niet altijd makkelijk, laat staan evident. Zo lopen dossiers uiteen van één perceel, nodig voor het bouwen van een brug over de N49 voor een totaal bedrag van 51 euro, tot vele tientallen percelen voor grote projecten zoals de uitbreiding van het Zwin of de verbreding van het Albertkanaal met bedragen die ver boven de 10 miljoen euro uitstijgen.

3. Welke beleidsdomeinen?

220 van de 246 dossiers of 89 % werden binnen het beleidsdomein MOW opgestart. De overige 26 dossiers binnen LNE.

4. Wet van 26 juli 1962 (Hoogdringendheid)

Van de 246 opgestarte dossiers verliepen er 215 of 87 % via de wet van 1962 (hoogdringendheid). Slechts 21 dossiers gaven aan dit expliciet niet gedaan te hebben. Van 10 dossiers was dit niet geheel duidelijk.

5. Looptijd

Tijdens de aangegeven periode werden er van de 246 opgestarte dossiers 107 ook nog in dezelfde periode afgerond. Als opstartdatum geldt de goedkeuring van het onteigeningsplan (de opstart van de administratieve fase). De afrondingsdatum varieert naargelang de casus: de datum van het onderling akkoord of het eindvonnis (einde gerechtelijke fase). Heel wat dossiers kennen ook een *getrapte* afronding, met name wordt met een deel van de eigenaars een onderling akkoord afgesloten en met een resterend deel de gerechtelijke procedure doorlopen.

De gemiddelde looptijd van de 107 dossiers bedroeg 18,75 maanden.

Dat betekent dat bij het afsluiten van de analyse op 31/12/2014 er nog 137 dossiers lopende waren. Een kleine helft of 63 daarvan werd pas opgestart in de tweede helft van de analyseperiode (2013 of 2014), wat betekent dat een behoorlijk aantal onder deze dossiers mogelijk nog aan de gemiddelde looptijd van 18,75 maanden zullen geraken.

6. Gerechtelijke procedure en minnelijke schikking

Van de 107 dossiers die tijdens de periode 2010-2014 werden opgestart en ook afgerond, gebeurde dit voor 12 % (13 dossiers) (geheel of gedeeltelijk) via gerechtelijke procedure (vonnis). Indien we nagaan wat het aantal dossiers is dat bij de lopende zaken (137) momenteel een gerechtelijk verloop kent, dan komen we op 14 % (20 dossiers). Deze vork van 12-14 % geeft allicht goed aan wat het percentage dossiers is dat gemiddeld via gerechtelijke weg loopt.

Dit betekent dat in ruim 85 % van de gevallen van de opgestarte onteigeningsdossiers een minnelijke schikking wordt getroffen.

7. Onteigeningsvergoedingen

Gelet op de erg grote diversiteit aan onteigeningsdossiers (zie 2.), is het niet aangewezen om algemene uitspraken te doen over onteigeningsvergoedingen. Indien we de volledige groep van dossiers analyseren op de reeds uitbetaalde onteigeningsvergoedingen, dienen we de populatie te reduceren tot 204 dossiers omwille van ontbrekende gegevens, onduidelijkheden, correcties en het weglaten van de erg kleine dossiers (< 1000 euro). Het totaal uitbetaald bedrag voor deze 204 dossiers (waarvan er ook *getrapt* werden afgerond of nog lopend zijn, zie 5.) bedraagt voor de periode 2010-2014 in totaal afgerond 190.635.000 euro.

8. Machtigingen

In totaal gaf de Minister van Binnenlands Bestuur gedurende de onderzoeksperiode van 5 jaar in 219 gevallen een machtiging, of een gemiddelde van ongeveer 44 dossiers per jaar. Het gros hiervan (77 %) werd aan gemeenten en steden verleend (zie tabel 1).

Tabel 1. Aantal machtigingen dat door de minister van Binnenlands Bestuur verleend werd aan besturen en entiteiten tijdens de periode 1/1/2010 - 31/12/2014.

	jaar				
	2010	2011	2012	2013	2014
Gemeenten en Steden	47	22	25	40	35
Autonome gemeentebedrijven, OCMW's e.a. gemeentelijke entiteiten	2	2	2	1	1
Provincies	0	3	1	3	2
Autonome provinciebedrijven e.a. Provinciale entiteiten (POM)	1	4	0	2	1
Andere (politie en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden)	7	7	0	6	5
Totaal	57	38	28	52	44

Bron: ABB-onteigeningsbevraging DBZ/DKB 2015

Looptijd machtigingen

Van de 219 dossiers waarvoor er in de 5 jaar een machtiging verleend werd, zijn er voor 110 dossiers correcte gegevens voorhanden om de doorlooptijd te berekenen. Gemiddelde doorlooptijd voor deze 110 dossiers bedroeg 25 weken. Ook hier geldt dat dossiers heel verschillend qua omvang en complexiteit zijn. Andere, externe redenen kunnen er voor zorgen dat de looptijd verlengd wordt, zoals het ontbreken van dossierelementen of een beleidsbeslissing van de onteigenende overheid zelf om de procedure tijdelijk 'on hold' te zetten.

Het Agentschap Wonen-Vlaanderen gaf in de betreffende periode 10 machtigingen in verband met gronden en verouderde panden, te verwerven in functie van de realisatie van het sociaal woonaanbod.

9. Advisering Ruimtelijke ordening

Interessant, doch slechts indirect relevant cijfermateriaal kan gevonden worden bij de adviesverlening inzake ruimtelijke ordening. Via een zoekopdracht naar records uit het dossierbeheersysteem Bredero voor de onderzoeksperiode 2010-2014 kon Ruimte Vlaanderen op basis van de query 'onteig' 528 unieke records distilleren. Deze lijst bevat enkel records van de adviezen die werden verleend door het toenmalige agentschap of huidig departement over onteigeningen. Het kan hier om zeer oude tot zeer recente onteigeningsdossiers gaan en over een amalgaam aan type aanvragen door verschillende mogelijk betrokken actoren (private, lokale besturen, Vlaamse entiteiten, ...)(zie tabel 2). Niet alle onteigeningsdossiers behoeven aan adviesvraag en één onteigeningsdossier kan meerdere adviesvragen oproepen. Meer gedetailleerde informatie werd hierover niet structureel bijgehouden.

Tabel 2: Aantal adviesvragen per soort voor de periode 2010-2014 uit de dossierbeheerdatabank Bredero van Ruimte Vlaanderen onder de zoekterm 'onteig'.

gewestelijk RUP	2.12	1	0,19%
provinciaal RUP	2.13	3	0,57%
gemeentelijk RUP	2.14	70	13,26%
BPA artikel 14	2.24	57	10,80%
BPA artikel 15	2.25	5	0,95%
Rooilijnplannen	2.40	1	0,19%
Rooilijnplan gemeenteweg	2.43	57	10,80%
Onteigeningsplannen	2.50	111	21,02%
Economische expansieplannen	2.51	12	2,27%
Onteigeningsplannen op gewestplan	2.52	19	3,60%
Inrichtingsplannen	2.91	1	0,19%
Verkavelingen	5.00	3	0,57%
Buurtwegen	6.13	1	0,19%
Gemeentewegen	6.14	1	0,19%
Handelingen en Werken	8.00	186	35,23%
	Totaalaantal	528	100,00%

Bron: Ruimte Vlaanderen-onteiengingsbeveqing DBZ-DKB 2015

10. Gewestelijke RUPs

Tussen 2010 en 2014 werden 8 Gewestelijke GRUPs goedgekeurd die ook een onteigeningsplan bevatten. Uiteraard wil dat niet zeggen dat er tijdens die periode ook effectief onteigend werd. Bij slechts 2 hiervan werd ook een onteigeningsmachtiging verleend aan een entiteit binnen de Vlaamse overheid. Bij 4 GRUPs werd de machtiging verleend aan een stad, bij 2 aan een intercommunale.

11. Zelfrealisatie

Uit de voornoemde Bredero-databank konden geen records onder het begrip 'zelfrealisatie' gedistilleerd worden. Verder navraag bij de bevoegde afdelingen van Ruimte Vlaanderen leert dat de gevallen van zelfrealisatie zeldzaam zijn. *“Voor gewestelijke onteigeningsplannen gekoppeld aan RUPs spreken we over één keer om de paar jaar dat de vraag gesteld wordt of de rechtsfiguur van toepassing kan zijn en wat er daarvoor nodig is, en dat leidt dan nog niet altijd tot een officiële vraag”.*